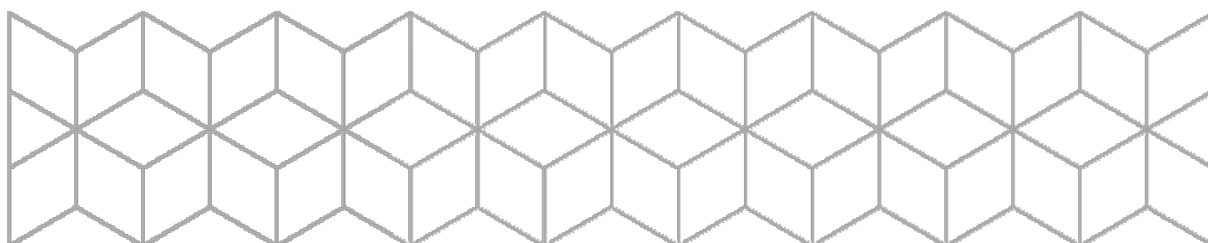

SENSORVEILEDNING

Emnekode:	SAM102
Emnenavn: 4 studentgrupper har dette emnet våren 2019	L-SAM10217-1 20V LBSAM10217-1 20V LMUSAM10217-1 20V LUSAM10217-1 20V
Eksamensform:	Skriftlig digital hjemmeeksamen, 6 timer, hjelpemidler tillatt
Dato:	30 april, 2020
Faglærer(e):	Gitte Motzfeldt Hildegunn Moland Ronald Nolet Kjetil Tysse-Hostad Nicola Karcher
Eventuelt:	<p>Vekting av oppgavene: oppgave 1, drøftingsoppgave: 60%, oppgave 2, Didaktikkoppgave: 40% Kandidaten velger ett av oppgavesettene.</p> <p>Oppgave 1 (i sett 1 og 2) har en max begrensning på 2000 ord, og oppgave 2 (i sett 1 og 2) har en max begrensning på 1000 ord. For alle oppgaver gjelder font 12, linjeavstand 1,5.</p> <p>Oppgavene skrives i word og lastes opp i Inspira ved levering.</p> <p>Denne eksamen er omgjort fra 6 timers skoleeksamen til 8 timers hjemmeeksamen pga. COVID-19 restriksjoner. Alle hjelpemidler er tillatt unntatt kommunikasjon. Studentene har fått følgende informasjon:</p>

Eksamen skal være et selvstendig arbeid. Under eksamen er det ikke tillatt å kommunisere med andre personer om oppgaven, eller å dele utkast til besvarelse eller fullstendig besvarelse. Slik kommunikasjon er å anse som fusk. Innleverte eksamensbesvarelser blir kontrollert for plagiat.

Individuell skriftlig eksamen, 8 timer

Tillatte hjelpemidler: Alle

Karakterregel: A–F.

Antall kandidater: ca.

Urkund plagiatkontroll utføres for alle oppgaver

Emneansvar: Gitte Motzfeldt

Sensorordning

Intern og ekstern sensor.

Vurderingskriterier basert på karakterskala som benyttes av høyskolen:

symbol	betegnelse	generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	god	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

Ønskelig kompetanse vist av kandidaten:

- Avgrense og besvare spørsmålet/problemstillingen
- Bruke relevant teori og kunnskap knyttet til problemstillingen
- Reflektere og drøfte/argumentere ved å trekke inn teori og kunnskap og på en selvstendig og relevant måte.
- Vise sammenhenger og perspektivmangfold i faget
- Vise forståelse for fagbegreper
- Viser refleksjoner over samfunnsfagets egenart og kompetanse utvikling i faget.
- Vise forståelse for samfunnsfagslærerens rolle knyttet til barns læring og utvikling.
- Vise profesjonsfaglig forståelse
- Brukes relevante eksempler og aktualiteter der det er hensiktsmessig
- God struktur
- Relevant og god og riktig bruk av kilder i teksten
- Litteraturliste

Strykarakter viser svært liten grad av måloppnåelse på alle områder.

For alle oppgaver

Studenten velger hva som bør vektlegges/trekkes inn for å belyse tema på best mulig, og presis, måte, og for å arbeide mot de generelle vurderingskriteriene presentert over. Det er derfor ulike måter å besvare en oppgave på og hva som er vesentlig for en god besvarelse.

Undervisning: Skal beskrive deler av undervisningen det er viktig at sensor kjenner til.

Undervisningens innhold:

- Befolkningsgeografi og Bærekraftig utvikling: undervisning og kompetanse for bærekraftig utvikling. Perspektivmangfold i både undervisning og syn på samfunnsutvikling. Teorier som Malthus, Marx og Boserup. Matsikkerhet og bærekraftig utvikling. Demografiske overganger og global befolkningsutvikling og befolkningspolitikk.
 - Vær og klima: globale sirkulasjonssystemer, klima og vær, vær- og klimafenomen globalt og lokalt (Norge), tilbakekoblingsmekanismer, klimaendringer og tilpasninger.
 - Landformer og geologi: jordas oppbygning, det geologiske kretsløpet, erosjons- og forvitningsprosesser, landformer skapt av vann og is med eksempler fra Norge.
 - Samfunnsvitenskapelig metode i skolen. Bruk av historiske kilder i undervisningen. Hvordan er det mulig å få elever til å tenke vitenskapelig. Didaktiske øvelser på vitenskapelig arbeid som utforskende didaktikk i skolen.
 - Profesjonsfaglig og didaktisk arbeid: Det er spesielt lagt vekt på utforskende didaktikk som Tren Tanken og fortellinger som Storyline og animasjonslaging. Grafiske fremstillinger og statistiske analyser. Bruk av interaktive digitale verktøy for å fremme læring og inkludering i klasserommet. Fagfornyelsen med kompetanseutvikling og kritisk tenkning.
 - Ekskursjonsdidaktikk og kartografi med øvingsoppgaver i utforskende og tverrfaglig didaktikk (bla. «SMART» didaktikken og «kart fra minnet»)
- **For studentene på trinn 1-7:** eget undervisningsopplegg på begynneropplæring i samfunnsfag, rettet inn mot 1-4 trinn, med spesielt vekt på utforskende didaktikk som Tren Tanken. Tema har vært mangfold i skolen, klasseledelse og demokratisk dannelse.

Oppgave 1 a: Vær og klima

Til venstre ser du klimaframskrivninger for gamle Østfold fylke og til høyre ser du klimaframskrivning for gamle Hordaland fylke (kilde: klimaservicesenter.no). Tallene er fra 2016

ØKT SANNSYNLIGHET		SANNSYNLIG AUKE	
 Kraftig nedbør	Det er forventet at episoder med kraftig nedbør øker vesentlig både i intensitet og hyppighet. Dette vil også føre til mer overvann	 Kraftig nedbør	Det er venta vesentleg auke i episodar med kraftig nedbør både i intensitet og førekømt. Dette vil også føre til meir overvatn
 Regnflom	Det forventes flere og større regnflommer, og i mindre bekker og elver må man forvente en økning i flomvannføringen	 Regnflaum	Det er venta fleire og større regnflaumar
 Jord- og flomskred	Økt fare som følge av økte nedbørmengder	 Jord-, flaum- og sørpeskred	Auka fare som følgje av auka nedbørmengder
 Stormflo	Som følge av havnivåstigning forventes stormflonivået å øke	 Stormflo	Som følgje av havnivåstigning er det venta auke i stormflonivåa
MULIG ØKT SANNSYNLIGHET		MOGELEG SANNSYNLIGHET AUKE	
 Tørke	Til tross for mer nedbør, kan høyere temperaturer og økt fordampning gi økt fare for tørke om sommeren	 Tørke	Trass i meir nedbør, kan høgare temperaturar og auka fordampning auke faren for tørke om sommaren
 Kvikkleireskred	Økt erosjon som følge av kraftig nedbør og økt flom i elver og bekker kan utløse flere kvikkleireskred	 Isgang	Kortare isleggingsseong, hyppigare vinterisgangar samt isgangar høgare opp i vassdraga. Nesten isfrie elver nær kysten
 Snøskred	Med eit varmare og våtare klima vil snøgrensa bli høgare, og regn vil oftare falle på snødekt underlag. Dette kan redusere faren for tørrsnøskred, og auke faren for våtsnøskred i skredutsette område	 Snøskred	
UENDRET ELLER MINDRE SANNSYNLIGHET		SANNSYNLIG UENDRA ELLER MINDRE	
 Snøsmelteflom	Snøsmelteflommene vil komme stadig tidligere på året og bortsett fra i Glomma, bli nesten borte mot slutten av århundret	 Snøsmelteflaum	Snøsmelteflaumane vil kome stadig tidlegare på året og bli mindre mot slutten av hundreåret
 Isgang	Kortere isleggingsseong. Ennå vinterisganger i innlandet, men mindre ismengder. Nesten isfrie elver nær kysten		
USIKKERT		USIKKER	
 Sterk vind	Trolig liten endring	 Sterk vind	Truleg lita endring
 Steinsprang og steinskred	Hyppigere episoder med kraftig nedbør vil kunne øke hyppigheten av disse skredtypene, men hovedsakelig for mindre steinspranghendelser	 Steinsprang og steinskred	Hyppigare episodar med kraftig nedbør vil kunne auke frekvensen av desse skredtypane, men hovudsakeleg for mindre steinspranghendingar
		 Fjellskred	Det er ikkje venta at klimaendringane vil auke faren for fjellskred vesentleg

Disse to framskrivningene sier noe om hvordan klima og vær er forventet å endre seg i to regioner i Norge. Noen endringer er det større sannsynlighet for enn andre. Denne oppgaven handler om:

1. å forklare endringer i vær og klima for disse to områdene. Hvorfor vil de skje? Du kan med fordel trekke inn globale sirkulasjonssystemer og tilbakekoblingsmekanismer i din besvarelse.
2. å drøfte hvordan tilpasninger til disse klimaendringene skjer. Gi eksempler på relevante klimatilpasninger for disse to regionene.

Bruk relevante kilder.

Oppgave 1 b: Vær og klima i skolen

Velg deg selv ut et klassetrinn. Med utgangspunkt i temaet "Vær og klima" skal du nå gjøre rede for hvordan du vil arbeide didaktisk for å utvikle elevenes kompetanse. Du velger selv varighet av undervisningsopplegget og hvilket emne i temaet du vil fokusere på.

Besvarelsen må både inneholde kobling til ett eller flere kjerneelement(er) og tverrfaglig(e) tema sågar som til læreplanmål i Fagfornyelsen, og du må selv velge ut de som er relevante.

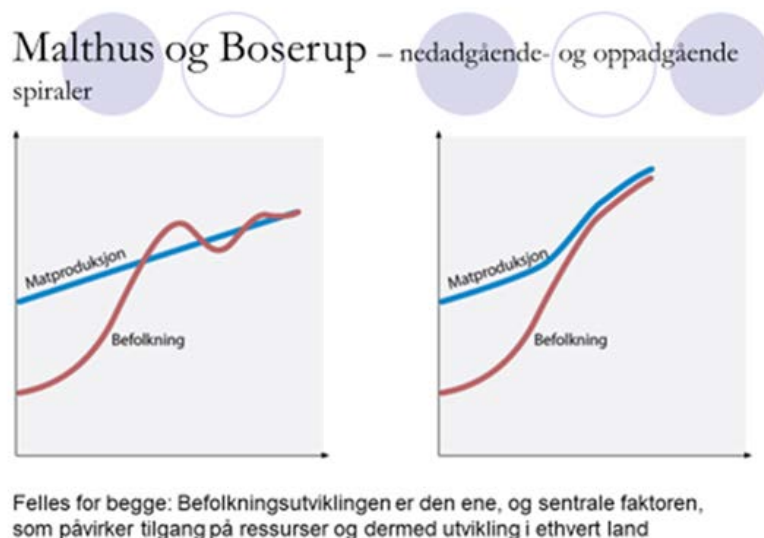
Dine didaktiske valg må være faglig begrunnede.
Bruk relevante kilder.

Oppgave 2 a: Befolkning og bærekraft

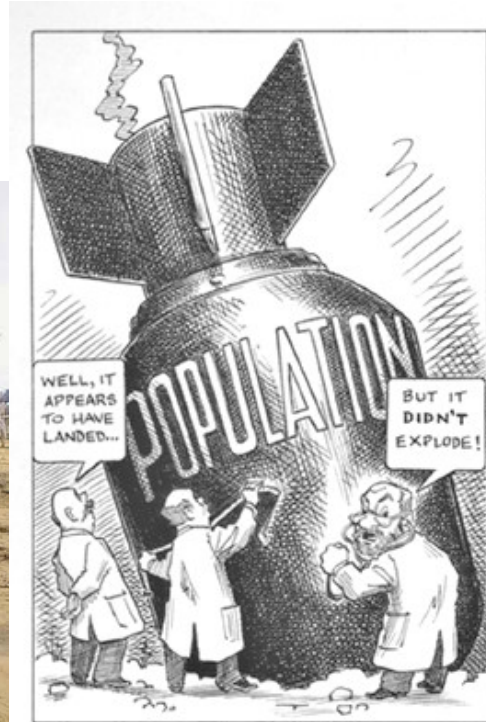
I befolkningsdebatten har sammenhenger mellom befolkningsutvikling og globale utfordringer vært gjenstand for mye oppmerksomhet. Særlig fokus har det vært på ressursgrunnlaget, og spesielt på matsikkerhet og klima. Dette har igjen påvirket hva man ser på som et optimalt folketall. Denne oppgaven handler om:

1. Redegjør kort for Malthus, Marx og Boserup sitt syn på sammenheng mellom befolkningsutvikling og samfunnsutvikling
2. Bruk eksempler og drøft disse synene opp mot nyere samfunnsutfordringer som nevnt tidligere i oppgaven.

Bruk gjerne illustrasjonene gitt nedenfor i din besvarelse. Bruk relevante kilder.

(CappelenDamm, geografi)

I mange land i Afrika er barneflokkene fortsatt store (fra Zimbabwe), mens barneflokkene i Europa er små.
Aschehoug, lokus.no

Oppgave 2 b: Bærekraftig utvikling i skolen

I introduksjonen til fagfornyelsen står det om samfunnsfaget:

“Samfunnsfag er eit sentralt fag for at elevane skal bli deltakande, engasjerte og kritisk tenkjande medborgarar” (Udir.no).

Velg deg selv ut et klassetrinn. Med utgangspunkt i temaet “bærekraftig utvikling” skal du nå gjøre rede for hvordan du vil arbeide didaktisk for å utvikle elevenes kompetanse. Du velger selv varighet av undervisningsopplegget og hva du vil vektlegge.

Besvarelsen må både inneholde kobling til ett eller flere kjerneelement(er) og tverrfaglig(e) tema sågar som til læreplanmål i Fagfornyelsen, og du må selv velge ut det som er relevant.

Dine didaktiske valg må være faglig begrunnede.
Bruk relevante kilder.

Geografi og samfunnsvitenskapelige metoder SAM102 – Litteratur vår 2020

5 undervisningsgrupper:

LBSAM10217

LMSSAM102

LMUSAM10217

L-SAM10217

LUSAM10217

Litteratur for L-SAM, LMUSAM 5-10, LUSAM 5-10

Litteraturlisten er oppdatert november 2019

Andresen, Astrid et al.: Å gripe fortida. Innføring i historisk forståing og metode, kap. 1 (s. 15-20), kap. 4 (s. 93-118), kap. 5 (s. 119-136), Oslo: Det Norske Samlaget 2015 (2. utgave).

Benjaminsen, T. A og Svarstad, H. (2017) Politisk økologi: Miljø, mennesker og makt. (Kapittel 6-9). Universitetsforlaget, Oslo. Kap. 9 Tilgjengelig i Canvas

Biseth, Heidi, i Må vi snakke demokrati? Om demokratisk praksis i skolen, redigert av Madsen, Janne, Biseth Heidi, Oslo, Universitetsforlaget, 2014 s. 25-42 Tilgjengelig i Canvas

Eidsvik, E, Et al. (2019), *Verda og vi*, Det Norske Samlaget. Kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Eriksen, Gregers, K. «Bærekraftig utvikling som samfunnsfaglig tema». I Bedre Skole nr. 2. 2017. Tilgjengelig her:

<https://www.utdanningsnytt.no/files/2019/06/27/Bedre%20Skole%20%202017.pdf>

Giæver, T.H, Mifsrud, L, Gjølstad, E, Digital dømmekraft i skolen: Lærerens tilnærming, i boken Digital dømmekraft. Oslo, Cappelen Damm Akademisk, 2017. (s. 104-121).

Jegstad, Kirsti. Jøsok, Evy. Ryen, Erik. Sandvik Margareth, *Kritisk tenkning i klasserommet*, Utdanningsnytt.no 02.august, 2019: <https://www.utdanningsnytt.no/fagartikkel-fagfornyelse-laereplaner/kritisk-tenkning-i-klasserommet/207602>

Jordhus-Lier, David og Kristian Stokke (red), (2017) Samfunnsgeografi: En innføring. Cappelen Damm Akademisk. (kap. 4 og 22) ISBN 9788202567422 Bare tilgjengelig online og kan lastet ned i ulike formater fra: <https://press.nordicopenaccess.no/index.php/noasp/catalog/book/14>

Klemsdal, T. (2002). Landformene i Østfold. *Natur i Østfold*, 21(2/1), 7-31. (24 sider) Tilgjengelig digitalt: http://nhm2.uio.no/botanisk/nbf/ofa/nio2002/2_landformer.pdf

Mikkelsen, Rolf og Per Jarle Sætre (red.) (2015). Geografididaktikk for klasserommet. (3. utg.). [Oslo]: Cappelen Damm akademisk. ISBN 978-82- 0249-146-8

Nolet, R. Bjørshol, S. (2017), Utforsking i alle fag. Cappelen Damm Akademisk. (Kap. 1,2,8)

Nystad, J.F. og Rosèn, E. (2018), "Samfunnsgeografi". Læremiddelforlaget, 2 utgave 2018, kap 4 og 5

Sinnes, A. (2017), «Utdanning for bærekraftig utvikling». Universitetsforlaget, 2.opplag 2017, kap 2 og 3. Tilgjengelig i Canvas

Ott, Annelie, «Kritisk tenkning og bærekraft i fagfornyelsen», i Kritisk tenkning i samfunnsfag, Universitetsforlaget 2019. Tilgjengelig i Canvas.

Vandsemb, Berit Helene, Befolkning og utvikling. I utvikling: en innføring i utviklingsstudiet, redigert av Eriksen, Tore Linne, Feldberg, Karen Brit, Kristiansand, Cappelen Damm Akademisk, 2013. s. 187-211 (24 sider) Tilgjengelig i Canvas

Whitaker, R, Burroughs, B, Robertson, T & Eleanor, V – Talbot, Meteorologi for alle, Gyldendal Fakta. Utvalgte kapitler tilgjengelig i Canvas

Litteratur for studentgruppene: LMBUSAM 1-7 og LBSAM 1-7

Andresen, Astrid et al.: Å gripe fortida. Innføring i historisk forståing og metode, kap. 1 (s. 15-20), kap. 4 (s. 93-118), kap. 5 (s. 119-136), Oslo: Det Norske Samlaget 2015 (2. utgave).

Benjaminsen, T. A og Svarstad, H. (2017) Politisk økologi: Miljø, mennesker og makt. (Kapittel 6-9). Universitetsforlaget, Oslo. Kap. 9 Tilgjengelig i Canvas

Biseth, Heidi, i Må vi snakke demokrati? Om demokratisk praksis i skolen, redigert av Madsen, Janne, Biseth Heidi, Oslo, Universitetforlaget, 2014 s. 25-42 Tilgjengelig i Canvas

Eidsvik, E, Et al. (2019), *Verda og Vi*, Det Norske Samlaget. Kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Eriksen, Gregers, K. «Bærekraftig utvikling som samfunnsfaglig tema». I Bedre Skole nr. 2. 2017. Tilgjengelig her:

<https://www.utdanningsnytt.no/files/2019/06/27/Bedre%20Skole%202%202017.pdf>

Giæver, T.H, Mifsrud, L, Gjølstad, E, Digital dømmekraft i skolen: Lærerens tilnærming, i boken Digital dømmekraft. Oslo, Cappelen Damm Akademisk, 2017. (s. 104-121).

Jegstad, Kirsti, Jøsok, Evy, Ryen, Erik, Sandvik Margareth, *Kritisk tenkning i klasserommet*, Utdanningsnytt.no 02.august, 2019: <https://www.utdanningsnytt.no/fagartikkel-fagfornyelse-laereplaner/kritisk-tenkning-i-klasserommet/207602>

Jordhus-Lier, David og Kristian Stokke (red), (2017) Samfunnsgeografi: En innføring. Cappelen Damm Akademisk. (kap. 4 og 22) ISBN 9788202567422 Bare tilgjengelig online og kan lastet ned i ulike formater

fra: <https://press.nordicopenaccess.no/index.php/noasp/catalog/book/14>

Klemsdal, T. (2002). Landformene i Østfold. Natur i Østfold, 21(2/1), 7-31. (24 sider)

Tilgjengelig digitalt: http://nhm2.uio.no/botanisk/nbf/ofa/nio2002/2_landformer.pdf

Mikkelsen, Rolf og Per Jarle Sætre (red.) (2015). Geografididaktikk for klasserommet. (3. utg.). [Oslo]: Cappelen Damm akademisk. ISBN 978-82- 0249-146-8

Nolet, R. Bjørshol, S. (2017), Utforskning i alle fag. Cappelen Damm Akademisk. (Kap. 1,2,8)

Nystad, J.F. og Rosèn, E. (2018), "Samfunnsgeografi". Læremiddelforlaget, 2 utgave 2018, kap 4 og 5

Sinnes, A. (2017), «Utdanning for bærekraftig utvikling». Universitetsforlaget, 2.opplag 2017, kap 2 og 3 Tilgjengelig i Canvas

Ott, Annelie, Kritisk tenkning og bærekraft i fagfornyelsen», i Kritisk tenkning i samfunnsfag, Universitetsforlaget 2019. Tilgjengelig i Canvas.

Vandsemb, Berit Helene, Befolkning og utvikling. I utvikling: en innføring i utviklingsstudiet, redigert av Eriksen, Tore Linne, Feldberg, Karen Brit, Kristiansand, Cappelen Damm Akademisk, 2013. s. 187-211 (24 sider) Tilgjengelig i Canvas

Whitaker, R, Burroughs, B, Robertson, T & Eleanor, V – Talbot, Meteorologi for alle, Gyldendal Fakta. Utvalgte kapitler tilgjengelig på Canvas

Litteratur til begynneropplæring i samfunnsfag trinn 1-7:

Bjørnstad, E. og Dehnæs Hogsnes (red), 2019, Lek i begynneropplæringen, lekende tilnærminger til skole og SFO. Universitetsforlaget 2019. kap 1, 4 og 5.

Nolet, R. «Tren Tanken – et undervisningsopplegg for å utvikle kritisk tenkning». I bedre skole nr 1, 2006. Tilgjengelig i Canvas

Storhaug, Marit, Veiledning i tilpasset opplæring: Arbeidsmåter – fra oppskrift til refleksjon, redigert av Unn Stålsett; Marit Storhaug, Ruth Sandal, Bergen, Fagbokforlaget, 2009. Tilgjengelig i Canvas.

Anbefalt supplerende litteratur for alle 5 gruppene:

Corner, Geoff (2008), Geologiskolen. Universitetet i Trømsø. Bare tilgjengelig online: <http://geologiskolen.uit.no/generellGeologiskolen/generell/prosesser/pros1.htm>

Miljødirektoratet (2014), Klimatilpasning og raske utslippskutt er nødvendig, Fakta ark laget av Miljødirektoratet, november 2014 (foreløpig versjon)

Lærebøker/læreboknettsteder: Eide, H., Johansen, O-I. og Øverjordet A. H. (2013) Geografi. Landskaper, ressurser, mennesker, utvikling. Cappelen Damm, Oslo.
Nettsted: <http://geografi.cappelendamm.no/>

IPPC (2018), Global warming of 1.5 Degree Celsius. <http://www.ipcc.ch/report/sr15/>
Headline statements of IPCC (2018), Global warming of 1.5-degree Celsius: http://report.ipcc.ch/sr15/pdf/sr15_headline_statements.pdf

IPPC: special report on extreme events, summary for policy makers: http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/wg2/ar5_wgII_spm_en.pdf

DON'T PANIC — Hans Rosling showing the facts about population:
<https://www.gapminder.org/videos/dont-panic-the-facts-about-population/> eller
<https://www.youtube.com/watch?v=FACK2knC08E&t=7s>
Gapminder Foundation, 2014